

Rekonštrukcia a dostavba objektu administratívy Elektrární, Žilina

Verejná anonymná architektonická súťaž

Porota súťaže:

Ján M. Bahna – predseda poroty
 Slavomír Bodis – za vypisovateľa,
 podpredseda poroty
 Irakli Eristavi – za SKA
 Igor Kovačević – Česká republika
 Pavol Paňák

Náhradníci:

Ivan Gojdič
 Róbert Dúbravec
 Júlia Durdyová
 Jozef Štrba

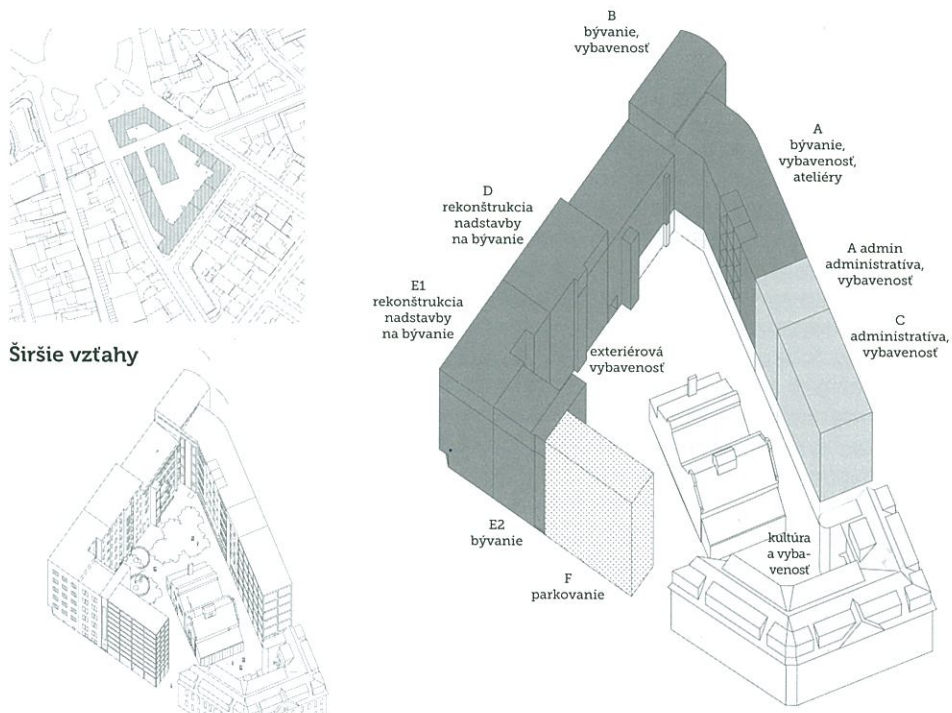
1. cena
 návrh F

Martin Jančok, Michal Janák,
 spolupráca: Michal Marcinov,
 Jana Pajchlová, Lubomíra Blašková

Mesto Žilina skrýva okrem rekonštruovanej synagógy a funkcionalistickej architektúry z medzivojnového obdobia aj ďalšie mimoriadne architektonické diela. Jedným z nich je objekt administratívy Elektrární od architektov Ferdinanda Čapku a Františka Eduarda Bednárika, ktorého rekonštrukcia spolu so súvisiacim blokom bola predmetom vypísania architektonickej súťaže. Tento objekt je výnimočný svojou, na Slovensku výnimočnou, expresionistickou architektúrou.

Mestský blok, ktorý je predmetom architektonickej súťaže, dokumentuje spoločenský a hospodársky vývoj mesta Žilina. Hlavným impulzom rozvoja bola výstavba železničných tratí. Žilina sa stala dôležitým dopravným uzlom, kde sa investovalo aj do nových fabrik a priemyslu. Dôležitým faktorom bola aj elektrifikácia regiónu. Práve centrum elektrifikácie bolo v riešenom bloku. Prvá parná elektrárňa tu bola postavená v roku 1908. V štyridsiatych rokoch 20. storočia došlo k radikálnym zmenám vo výstavbe energetiky. Spojené elektrárne sa rozhodli v bloku postaviť ústrednú administratívnu budovu Elektrární. Vypísali architektonickú súťaž, ktorú vyhrali architekti Bednárik s Čapkom. Budova bola realizovaná v roku 1942. Jej architektúra sa hlási k expresívnym prúdom moderny, ktorú poznáme v realizáciách H. Scharouna, E. Mendensohna či H. Poelziga. Architekti navrhli monumentálny vstup na nároží s predsadenou markízou na pilieroch, ktorý je dominantným hmotovým akcentom celého bloku. K tomuto je organicky pripojené administratívne a obytné krídlo. Predsadené sklobetónové steny sú tvorivým vkladom Čapku, ktorý tento materiál vyskúšal na mestskej tržnici už v roku 1940. Vstupné priestory, presklený obchodný parter a otvorené schodisko sú majstrovským zrelým dielom tohto architektonického tandemu.

Z jedenástich oboslaných návrhov sa porota dohodla na udelení prvej ceny návrhu „F“, ktorý by mal byť východiskovým podkladom pre výslednú štúdiu. Jeho autori svojou jasnou koncepciou a logickou filozofiou doriešili mestský blok, ktorý vznikol postupným radením vertikálnych objektov na pôvodných parcelách v priebehu minulého storočia. Okolité blokovej zástavby vznikala tiež od začiatku dvadsiateho storočia až do päťdesiatych rokov. Tento rastlý, jasne regulovaný blokový komplex korigujú autori návrhu rôznymi metódami prístupov od búrania objektu C a trafostanice až po konzervatívnu obnovu ústredného objektu administratívy Elektrární, rekonštrukciu Ciachovne a novostavby v obidvoch uličných krídlach. Návrh jasne definuje a vertikálne člení existujúce i dostavované fragmenty

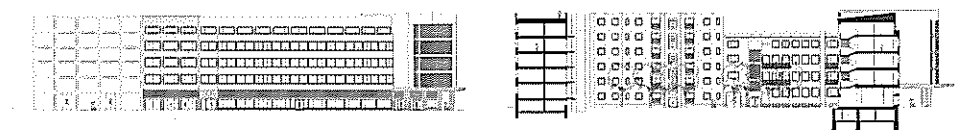
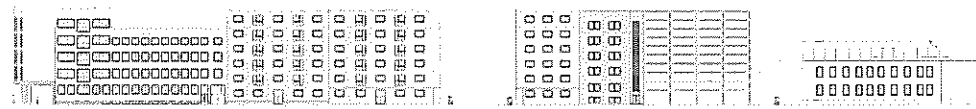
autonómnych celkov, ktoré sú lepšie adaptabilné a umožňujú nezávislé užívanie i etapizáciu re-
 aie. Návrh kompletizuje blok v pôvodných liniách, ale jeho pomerne veľký obvod naruša dyna-
 rou cezúrou, ktorá otvára jeho vnútroblokový priestor do Štefánikovej ulice a Ulice republiky. Tým
 into opticky zložitejšie vnímaný vnútorný priestor s rekonštruovanou Ciachovňou a kaviarňou
 cia aktivizuje. Toto narušenie zástavby otvára pre verejnosť priehľady na objekt Ciachovne
 asne zjednodušuje pešiu komunikáciu medzi pozdĺžnymi ulicami. Ponechaný prierez má v tejto
 he svoju logiku aj z hľadiska dopravy a zásobovania galérie i multikultúrnych aktivít Ciachovne.
 komplex bloku sa skladá z deviatich fragmentov. Od Námestia A. Hlinku je uzatvorený objektom
 žskej galérie. Jej vnútorné nádvorie tvorí súčasť verejne koncipovaného dvora a oproti sa otvára
 i multifunkčnej Ciachovne, u ktorej sa predpokladá odvážnejšia transformácia. Kaviareň Emócia
 asou bude súčasťou tohto novoformovaného verejného priestoru. Južná časť dvora je definovaná
 ako intímnejšia a obytnejšia. Návrh sa zaoberá aj definíciou dlažby nádvorja.
 nou témou súťaže bola sanácia nárožného objektu administratívy Elektrárni od architektov
 u a Bednárika. Autori sa snažia zachovať pôvodné a zachované časti. Malými korekciami upravujú
 avby a navrhujú očistenie hmoty od manzardových nadstavieb. Priestranný parter je využívaný
 obchodnú vybavenosť. V horných podlažiach sú riešené byty. Otázne je využitie priestorov
 obetónových rizalitoch. Obytné domy D, E1, E2 sú upravené pre bývanie a architektonicky zjed-
 né s výrazom bloku.

kompletizujú dve novostavby, ktorých forma a objem sú jasne naznačené. Je však odporúčané
 iť kapacitu parkovacieho domu. Investor požaduje na mieste asanovaného objektu C riešiť skôr
 inie. V návrhu bude potrebné hľadať možnosti zvýšenia počtu parkovacích nadzemných miest,
 ražovať s parkovaním na okolitých uliciach a v podzemí. Ďalej investor bude požadovať zvýšenie
 u bytov cca o 50 % hlavne na úkor administratívy.

h „F“ splnil väčšinu požiadaviek investora. Dokázal zhodnotiť kvality zachovanej architektúry
 jimi návrhmi ju dotvoril vhodnými metódami do kompaktného multifunkčného celku. Návrh je
 ým podkladom pre spracovanie výslednej štúdie a následne projektov, podľa ktorých je možné
 zovať rekonštrukciu s čiastkovými asanáciami po etapách v reálne krátkom čase bez mimoriad-
 i finančných investícií

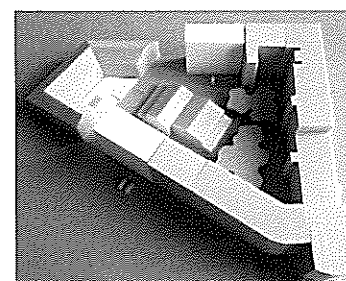
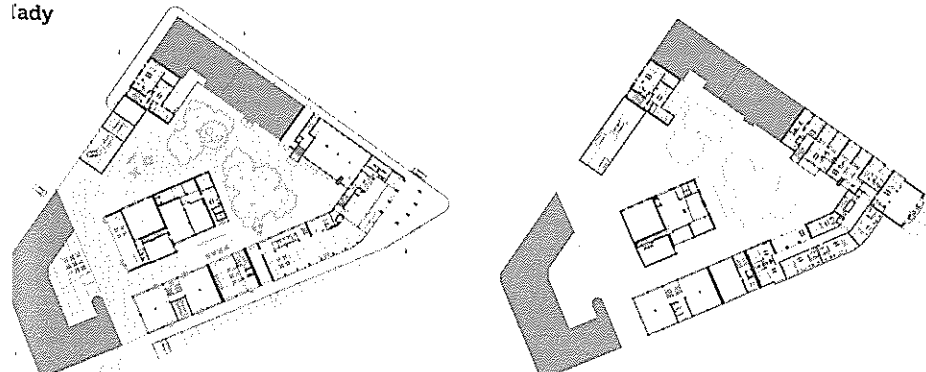

Foto: Ján M. Bahna

plány

Ciachovňa – pohľady

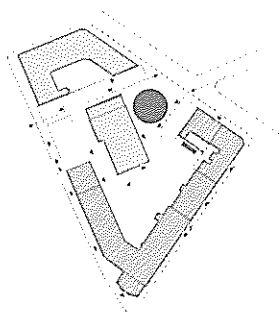
Druhou zníženou cenou bol ocenený súťažný návrh „J“. Jeho stratégiou je vsadenie urbanistického gesta pozdĺžneho objektu v cezúre voči Považskej galérii medzi galériou a objektom Ciachovne. Podobnú ideu cezúry vyriešil víťazný návrh prirodzenejšie bez potreby veľkého gesta. Silný urbanistický a funkčný potenciál ostal však, bohužiaľ, iba nedopracovanou schémou indikujúcou vznik možného kultúrno-spoločenského ohniska bloku i širšieho mestského kontextu. Priaznivým sa javí verejné komponované priestranstvo v mieste cezúry na Ulici M. R. Štefánika, ktoré je priestorovou odozvou sem ústiacej Ulice V. Tvrdého. V dispozičných podrobnostiach sú prítomné viaceré kvalitné čiastkové riešenia. Architektonický výraz nových intervencií sa javí celistvý a primeraný. Tam, kde je návrh najviac ideovo inšpiratívny, zostal naznačený a málo dôsledný.

Ďalej boli udelené dve znížené tretie ceny. Návrh „G“ vytvoril presným pomenovaním verejných priestorov hierarchiu jednotlivých častí vnútrobloku, ktorá je presvedčivá a funkčná. Kultúrny dvor je verejným priestorom, ktorý podporuje galériu a Ciachovňu. Piazzeta sa stáva verejným priestorom povedľa ulice. Urbanisticky sa autori venujú viac verejnému priestoru ako samotným domom. Tento inverzný pozitívny urbanizmus uvažujúci v prvej rovine o tom, čo sa odohráva medzi domami, má však svoje úskalia v tom, že domy používa výhradne k dotváraniu verejných priestorov. Oceňujeme kultivovaný výraz projektu, pozastavujeme sa však nad mierou abstrakcie, ktorá je podporená fotografiami skutočného modelu, pracujúceho s okennými otvormi a fasádami v mierke, ktorá nie je až tak presvedčivá.

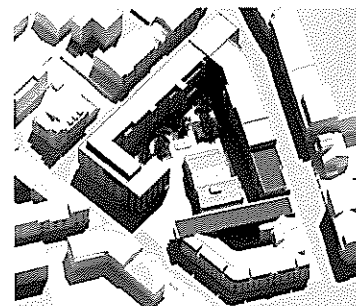
Ďalšia znížená tretia cena bola udelená návrhu „K“ Tento návrh sa vyznačuje jasným hmotovo-priestorovým konceptom dostavby mestského bloku. Existujúcu štruktúru dopĺňa dvoma novostavbami, ktoré definujú dva otvory v bloku v nadväznosti na Ulice republiky a M. R. Štefánika. Tieto otvorenia bloku, ktoré zabezpečujú priestorové uvoľnenie štruktúry, istú priepustnosť bloku i vizuálne zapojenie objektu Ciachovne do obrazu Ulice M. R. Štefánika, možno hodnotiť ako klad návrhu. Otáznou sa javí novostavba napájajúca sa na objekt PGU. Problematická je taktiež druhá navrhovaná novostavba. Navrhované zásahy do existujúcich objektov sú triezve a funkčné, vedené s rešpektom ku kvalitám pôvodnej architektonickej vrstvy. Celkovo možno hodnotiť návrh ako kultivovaný a reálny.

2. cena znížená
návrh J

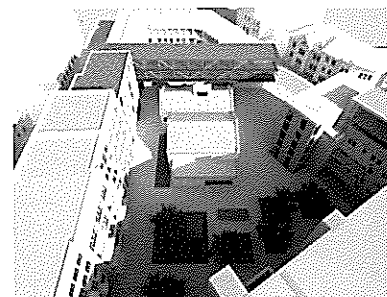
Štefan Starinský, Zuzana Šestinová,
Jozef Veselovský, Zuzana Kalusová,
spolupráca:
Jana Kačurová, Juraj Kalus

Ideový koncept

Axonometria

poručenie poroty vypisovateľovi

Porota na záver rokovania konštatovala, že súťaž splnila svoj zámer. Jedenásť návrhov prinieslo množstvo impulzov a ideí, ktoré bude možné zapracovať do výslednej štúdie. V návrhoch boli spracované aj podrobné dispozičné riešenia s námetmi na technológie zateplenia. Na základe štúdia jednotlivých návrhov porota definovala odporúčenia pre investora do ďalšej fázy prípravy projektovej dokumentácie.

Na podklad pre spracovanie výslednej štúdie odporúča použiť návrh „F“, do ktorého je možné spracovať pripomienky poroty a investora.

Urbanistickej koncepcii – definovať a dodržať regulačné čiary s hmotovou gradáciou hmôt. Tvoriť kompaktný blok vertikálne členený, prerušený priečnou cezúrou na hrane za objektom galérie. Tento prechod medzi ulicami otvorí dvor opticky i funkčne, čím sa vnútroblok naviaže na štruktúru mestských priestorov.

Funkčnom usporiadaní – bývanie by malo prevažovať vo funkčnom využití, tak ako bolo definované v zadaní. Administratíva iba ako doplnková funkcia. Obchodná vybavenosť ako súčasť parteru. Kultúru a multifunkciu rozvinúť v Ciachovni a v priestore kaviarne Emócia i v exteriéri galérie.

Architektonickom výraze – tu by mal dominovať expresívny prvok nárožia administratívnej budovy so sklobetónovými stenami. Na obytných domoch by mala byť obnovená plochá strecha.

Stropným usporiadaním by mali uskakováť citlivo s plochými strechami a eliminovať tým holé štíty.

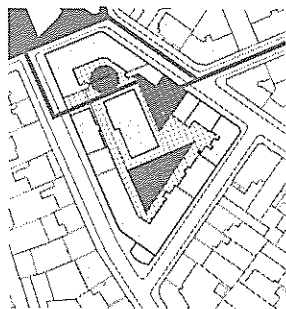
Vnútroblok – bude funkčne využívaný ako verejný priestor, čiastočne aj pre zásobovanie a multi-funkčné aktivity. Pre obyvateľov bude slúžiť skôr časť v južnom cípe.

Prerušenie – nie je možné uvažovať s parkovaním na uliciach. Neodporúča sa riešenie podzemných garáží, skôr parkovací viacpodlažný dom. Požaduje sa minimálne 120 parkovacích miest.

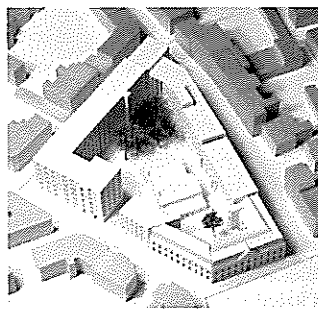
Integrácia – hľadať možnosti, ako túto funkciu implantovať do komplexu pri zachovaní svetlotektonických noriem.

V prípade požiadavky je možné konzultovať alebo pripomienkovať výslednú štúdiu. Pretože ide o významný objekt, je úspešná rekonštrukcia tohto bloku záujmom nielen investora, ale aj celej verejnej architektúry.

Ján M. Bahna, predseda poroty

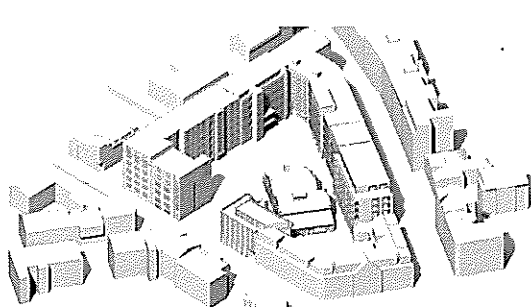
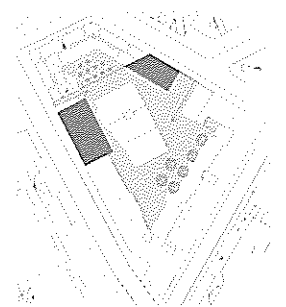

Ideový koncept návrhu

Axonometria

3. cena znížená
návrh G
2021 architekti / Peter Kručay,
Peter Lényí, Ondrej Marko,
Marián Lucký, Marek Harčarik

3. cena znížená
návrh K
Zuzana Ondrušková, Eva Šišková,
Róbert Bakyta, Miroslav Šestina,
spoluautorka: Daniela Šestinová